

CONTRIBUȚII GEOPOLITICE ROMÂNEȘTI LA STABILITATEA EUROPEI

Prof. MARIAN MUNTEAN, *Societatea de Geografie Alba*
Prof. IOANA MUNTEAN, *Școala Gimnazială "Axente Sever" Aiud*

ABSTRACT: *Geopolitical romanian contributions in Europe stability.* Geopolitics is a relatively new science, developed mainly after World War II. The subject is the type of relations between states. Relationships are: political, economic, commercial, cultural, tourism etc. The paper is an overview of the main contributions to the crystallization and evolution of Romanian Geopolitics, from Ioan Conea, the indisputable theorist of Romanian Geopolitics, until the present experts. It examines the development of geopolitical ideologies and concepts in Romanian school.

Keywords: *subject to geopolitics, planetary political, political, game between states, political map, political myth.*

După Revoluția Română din 1989, GEOPOLITICA a revenit la rolul și scopul ei într-o societate democratică.

Geopolitica este, după OCTAVIASN MÂNDRUȚ, ... "Știință a relațiilor dintre state, având ca obiect teoretic și practic, ansamblul de opinii, opțiuni și decizii adoptate la nivelul conducerii statelor asupra unor elemente legate de interacțiunea cu alte sisteme teritoriale (state, regiuni, organizații, grupări), cu scopul asigurării unei optimizări a poziției proprii în viitor."

MICHEL FOUCHER în "Fronts et frontières: un tour du monde géopolitiques" (Fayard, 1988), precizează că Geopolitica reprezintă: ... o metodă globală de analiză a unor situații geopolitice concrete, privite după modul în care sunt localizate și după reprezentările obișnuite care le descriu. Geopolitica are în vedere determinarea coordonatelor geografice ale unei situații și ale unui proces sociopolitic, precum și decriptajul discursurilor și imaginilor cartografice care le însoțesc.

Teoreticianul incontestabil al geopoliticii românești a fost profesorul și geograful IOAN CONEA (1902-1974). În lucrarea lui: "Geopolitica, o știință nouă", definește Geopolitica drept: "...o știință în devenire (știință a zilei) care își propune drept obiect

de studiu **mediul politic planetar**, adică **jocul politic dintre state** (știința relațiilor sau a presiunilor dintre state)." Acest mediu politic trebuie urmărit și definit pe temeuri geografice: Geografia condiționează, explică și caracterizează acest mediu, iar geopolitica reprezintă "expresia politică a unui ansamblu de elemente geografice care converg în ea." De asemenea, Geopolitica urmărește să ne prezinte și să ne explice **harta politică**, aceasta reprezentând, în concepția lui Conea, **obiectul geopoliticii**. El distinge regiuni geopolitice de mare convergență care, în viziunea sa, ar urma să fie clasificate prin stabilirea de analogii și tipologii care, în sfârșit, ar permite enunțarea de legi.

Geopolitica, afirmă reputatul geograf român, **mâine va fi istorie**, așa cum istoria oricărei epoci din trecut a fost geopolitică pentru timpul și în timpul când se petreceau faptele pe care noi azi le privim ca istorie. O scriu oamenii de știință. Ar trebui să o învețe diplomații, oamenii de stat și oamenii legii"

Articolul lui Ioan Conea "Destinul istoric al Carpaților", (apărut în Editura Țară și Neam, col. Rânduiala, București, 1941), este un răspuns dat autorului lucrării "Ardealul Istoric" (L'Ardeal historique), apărut la Budapesta. Geograf prin excelență, autorul

demonstrează că Arcul Carpatic nu constituie o "frontieră", cum încearcă autorul maghiar să demonstreze. Carpații reprezintă, din contră, "coloana vertebrală a pământului românesc", împreună cu împrejurimile constituie Statul Român, în interiorul lui se află o diversitate de populație. Autorul analizează rolul Carpaților în destinul poporului român, descriind și corelând diverse aspecte etnografice cu aspecte geografice privind extinderea, masivitatea, resursele și peisajele carpatice.

Studiul lui ANTON GALOPENȚIA: "Însemnare cu privire la definirea preocupării ce poartă numele de Geopolitică", publicat în (Geopolitica, Ed. Ramuri, 1940).

Un redevabil precursor al Geopoliticii românești, autorul precizează câteva din conceptele noilor tratate privind Geopolitica: *o știință informativă ce urmărește lămurirea faptelor și individualitatea lor: este cercetare nu analiză teoretică; obiectul ei îl constituie potențialul statelor; destinatarii acestor cercetări sunt conducătorii unui anume stat și pătura care conlucrează în el la conducere; criteriul de selectare îl constituie importanța, în "mediul politic" al statului pentru al cărui conducător se cercetează; fiind cercetare, preocuparea geopolitică presupune teorie; cercetarea geopolitică este continuă; în Germania, Geopolitica este și o justificare a revendicărilor teritoriale, prin interpretarea rezultatelor cercetării geopolitice cu ajutorul teoriilor de Geografie politică; termenul de geopolitic a ajuns să aibă trei semnificații: **teorie și cercetarea** condițiilor geografice ale și **mit politic**; legătura Geopoliticii cu Sociologia; concentrarea științelor ce privesc aspectele singuraticale ale statului în aceeași școală superioară.*

Studiul lui M. POPA VEREȘ: "Schemă privind cercetările geopolitice sub aspectul intereselor naționale", apărut în lucrarea "Geopolitica" (Ed. Ramuri, Craiova, 1940), pune în evidență două caracteristici distincte

ale Geopoliticii românești: **direcția internă** și **direcția externă**. În studiu se arată că: "Cercetarea geopolitică ar fi îndreptată spre relațiile mediului geografic al României. Scopul acestei cercetări ar fi, din punct de vedere politic, studierea condițiilor geopolitice care ar duce la eliberarea și așezarea pe baze firești a vieții politice și spirituale, ceea ce în parte s-a făcut, iar din punct de vedere economic, studierea nestânjenită a vieții economice de către elementul etnic și așezarea ei pe baze organice, firești. În exterior, cercetarea geopolitică urmează să culeagă și să studieze toate elementele și condițiile care pot contribui la propagarea culturii românești, la apărarea și închegarea comunităților românilor de peste hotare, precum și expansiunea noastră economică din bazinul oriental al Mării Mediterane, în jocul forțelor politice internaționale".

În studiul lui VINTILĂ MIHĂILESCU: "Unitatea pământului și poporului românesc", integral preluat din "Lucrările Institutului de Geografie al Universității Regele Ferdinand I" din Cluj, 1942, se specifică: *Unitatea de construcție originară a Pământului carpatic românesc a impus:*

- **o unitate climatică complexă**, alcătuită, ca și relieful, din zone concentrice complementare: seceta câmpiilor periferice este compensată de abundența ploilor din zonele montane și de umiditatea permanentă a luncilor ce coboară radier, lărgindu-se în câmpii;
- **o unitate hidrografică complexă**: apele cu izvoarele în munți formează o rețea generală între ale cărei ochiuri rărâte dinspre periferie se intercalează lumea râurilor supuse secării și iazurile;
- **o unitate biogeografică complexă**: pășunile alpine formează, cu pășunile din stepă, un sistem sezonier pe care s-a sprijinit, mai ales în trecut, transhumanța carpatică, iar pădurea, cu lemnul, cu produsele, cu adăposturile și, după lăzuire, cu solul ei, a fost și este încă un domeniu complementar față de

păioasele și solurile negre din stepa Tisei și din cea Pontică sau nordmoldovenească;

- ***o unitate etnică** remarcabilă prin întinderea ei peste întreg teritoriul carpatic, prin aceeași limbă vorbită și înțeleasă fără dificultate de la Tisa până dincolo de Nistru, și din Maramureș până dincolo de Dunăre, prin fondul aceleiași civilizații materiale și spirituale, dovedind o străveche adaptare la mediul carpatic, prin conștiința originii și intereselor comune;*
- ***o unitate economică mai puțin complexă și completă**, datorită îmbinării armonice a mediilor de munte (păstorie tradițională, lemn, minereuri și ape minerale), cu cele de dealuri (culturi agricole și pomicole, gaze naturale, petrol, cărbuni, sare), din câmpiile stepice (plugărie extensivă) și din regiunea bălților și litoralului marin (pești, păsări de baltă, papură, posibilități de cultură intensivă în luncile inundabile);*
- ***o unitate geopolitică**, determinată de funcțiunea europeană a răspântiei carpatice, răspântie care se apără de câte un singur popor, -poporul locului- și se apără la Nistru sau dincolo de el, la Siretul de Jos, în defileul Dunării, în piscurile Carpaților și, la urmă, în cetatea naturală a Transilvaniei, cel mai înaintat bastion al Europei centrale; mai ales astăzi, nu i se poate contesta neamului românesc din Carpați, hotărârea de a lupta pentru pământul său oriunde i s-ar cere aceasata;*

În articolul “Poziția geografică a României” de N. Al. RĂDULESCU, publicat în Revista Geografică, vol I/1938, se precizează o serie de lucrări geografice care consideră România Mare ca un fragment al Europei Centrale, părăsind astfel, pentru totdeauna, ideea de a plasa țara noastră în cadrul Peninsulei Balcanice: “*E un drept care ni s-a refuzat prea mult timp, deși îl*

merităm cu prisosință și privim cu toată recunoștința pe cercetătorii apuseni care ni l-au anunțat”.

Studiul lui SIMIN MEHEDIŢI: “Frumtaria României spre răsărit”, apărut în Revista Fundațiilor Regale (an VIII, nr. 8-9, 1941) și publicat ulterior în mai multe limbi de circulație internațională, afirmă următoarele: *Marginea răsăriteană a Pământului Dacic a fost, din antichitate până azi, hotarul de răsărit al Europei, și continuă încă să fie. Înainte de a izbucni războiul mondial (1914-1918), un vestit geograf german, căutând o împărțire cât mai naturală a feței Pământului în regiuni geografice, găsisese că Rusia nu face parte din Europa, ci merită mai degrabă numele de Marea Siberie (Gross-Siberien). Prin urmare, întemeiați și pe această constatare obiectivă, socotim justificată afirmarea că Cetatea Carpatică și împrejurimile ei formează bastionul cel mai înaintat al Europei spre răsărit, că poporul carpatic a fost timp de trei mii de ani, ca popor mărginaș (Randvolk), o strajă de continuă veghe și, prin urmare, nu o semeție verbală, ci un adevărat pipăit, dacă acordăm Nistrului însușirea de simbol geopolitic”.*

Studiul lui NICOLAE M. POPP: “Românii din Basarabia și Transnistria” (publicat în Revista S.R.R.G, LX/1941), cuprinde: Introducere, cap. I - Români din Basarabia (1. Asupra numelui “Basarabia”, 2. Stăpânirea rusească în Basarabia, 3. Hărți etnografice despre Basarabia), II - Nistrul - râu românesc (1. În trecut și astăzi, 2. Hărți etnografice cu românii de pe malul Nistrului), III - Români din Transnistria (1. Influența politică a Moldovai în Transnistria, 2. Colonizările Transnistriei cu moldoveni, 3. Români transnistreni în lumina statisticii, 4. Republica Moldovenească) și Concluzii. Din analiza lucrării se pot degaja câteva idei, și anume: românii sunt prezenți peste Nistru, fapt dovedit din cercetările de teren; e veche românimea noastră de acolo iar proveniența ei este diferită; transnistrenii își zic generic moldoveni, deși nu toți sunt din Moldova; nu

toți românii au aceeași vechime în Transnistria. Autorul arată că românii peste Nistru s-au așezat în trei pături suprapuse:

1. românii autohtoni: sec. VII - XII;
2. românii veniți pe cale naturală, individual: sec. XII - XV;
3. românii colonizați cu sau fără voia lor: sec. XVI - XIX.

CONSTANTIN BRĂTESCU, în articolul "Populația Cadrilaterului între anii 1878 și 1938", (publicat în *Analele Dobrogei*, anul XIX, vol. II, 1938), prezintă istoricul populării Cadrilaterului: episodul bulgăresc dintre 1878-1913; colonizarea românească de la 1913 până azi; perspective pentru viitor. Argumentat cu un variat material bibliografic în premieră statistică, autorul prezintă, prin mai multe etape comparative, perioada dură de până la 1878, privind situația demografică la sud de Dobrogea în intervalul 1878-1913, sub administrația bulgară și perioada 1913-1938 sub administrația românească. El ajunge la concluzia că litigiile româno-bulgare pentru un teritoriu care ar putea fi soluționat în două modalități:

1. înlocuirea pas cu pas a emigranților musulmani cu un număr cel puțin egal cu coloniști români;
2. schimb de populație între România și Bulgaria.

Numai aplicarea acestor două soluții oferă posibilitatea asigurării raportului de amicitie cu vecinii de la sud de Dunăre.

În articolul lui GRIGORE POSEA: "Geopolitica și Geopolitica românească", se precizează următoarele: "*Problematika geopolitică ce rezultă din poziția României reprezintă însă un capitol din pachetul geopolitic românesc, cu urmări variate, posibile în multe direcții și care se împune a fi cunoscut mai profund, nu numai de unii gubernanți, dar și de partide și, mai ales, de publicul românesc, deoarece sunt sau devin, periodic, probleme naționale*".

Se disting, în ceea ce privește România, trei elemente geopolitice fundamentale:

- Carpații - coloana vertebrală a unității

structural-geografice a spațiului românesc;

- Dunărea - axa economică majoră a Europei;
- Marea Pontică dă statelor riverane posibilitatea să-și armonizeze mai bine interesele economice, strategice și ecologice.

În studiul lui MIRCEA MĂCIU: "Simion Mehedinți față cu Geopolitica", se arată că marele geograf a fost întotdeauna adeptul conceptului de Geopolitică, chiar atunci când vremile i-au fost potrivnice. Se poate spune chiar că gândirea și acțiunea lui socio-umană pe care ne-a lăsat-o în moștenire privesc trunghiul factorilor și al activităților care-l reprezintă: **țara - poporul - statul**. "Factori care, pentru el, au cu totul alte conotații, mult mai diversificate și cu sensuri mult mai implicate social-politic, decât cele care li se conferă de unii teoreticieni de ieri și de astăzi ai acestei discipline". Simion Mehedinți arată că "*România este și Geografică, și Etnologică, și Istorică, un stat de necesitate europeană. Pământul românesc, situat pe axa Carpaților, ca o coloană vertebrală, este citadela cea mai avansată a Europei față de stepele Ponto-Caspice, România este asdevărată frontieră între continentul nostru și Asia, ce trece prin istmul care separă Marea Neagră și Marea Baltică. Astăzi, fiind vorba mai mult ca oricând de Geopolitică, întemeiată și construită mai ales cu ajutorul Geografiei, Istoriei, Etnologiei, Politologiei, ca știință a unei noi lumi universale a valorilor*".

În studiul său, Mircea Măciu prezintă mai multe idei ale lui Simion Mehedinți, și anume: *individualitatea geopolitică a românilor; Europa este o unitate geografică organică; în Istorie contează popoarele, nu granițele dintre ele; Europa devine o peninsulă a Asiei; Lumea valorilor este "viață vie"*.

Autorul arată cât de cuprinzător și de analitic înfățișează Simion Mehedinți **țara - poporul - statul român**. Evident, în raport cu celelalte state europene. Și chiar cu ideea

realizării **Statelor Unite ale Europei**, idee care s-a discutat și se discută tot mai aprins în lumea istoricilor și a sociologilor, a juriștilor și economiștilor, a politicienilor și a oamenilor de afaceri.

În studiul “România - considerații geopolitice (I)”, VASILE S. CUCU abordează mai multe probleme geopolitice legate de țara noastră:

- spațiul și poziția geografică;
- spațiul românesc în context geopolitic european (poziția central-sudică europeană, limite-semnificații geopolitice, teritoriul României în poziție geoistorică de interes european major, România în poziția cea mai înaintată a Europei latine în fața Asiei, poziția României la fruntariile orientale ale Europei în apărarea creștinătății ortodoxe);
- individualitatea și personalitatea geografică a teritoriului României (România, țară carpatică, Carpații - sistemul montan major al Europei, Carpații - vatră etnică românească, Carpații românești - spațiu economic specific românesc și de intensă complementaritate regională).

Într-un alt studiu, același autor abordează alte elemente geografice (Dunărea, Marea Neagră, populația, așezările) în context geopolitic regional.

BIBLIOGRAFIE

Emandi, I. E.; Buzatu, Gh.; Cucu, V. S., *Geopolitica*, vol I, Ed. Glasul Bucovinei, Iași 1994.

După 1990, facultățile de Geografie din țară abordează studii de Geopolitică și Geostrategie în care se prezintă rolul statelor în stabilitatea Europei, redesenarea hărții actualei Europe, situația geopolitică a estului Europei, conflicte militare din fosta Uniune Sovietică, terorismul în Europa, situația din fosta Iugoslavie etc.

VASILE SURDU are o serie de lucrări cu elemente de Geopolitică și cursuri susținute la universități din Germania, Austria, Ungaria, Serbia ș.a., cu referire specială la Bazinul Carpatic și Transilvania.

OCTAVIAN MÂNDRUȚ, în manualele de gimnaziu și liceu, introduce elemente de Geopolitică și Geostrategie. De asemenea, în lucrările de Geografie Regională, elementele geopolitice au o pondere adecvată și sunt relevante în situația actuală a țării noastre.

În afară de geografi, după 1990 au abordat aspecte geopolitice și geostrategice istorici, sociologi, economiști, politologi, demografi, psihologi, militari și jurnaliști. Astfel, SILVIU NEGRUȚ, de la Academia de Științe Economice din București, a publicat o serie de studii și articole în care tratează aspecte geopolitice referitoare la rolul unor strâmtoni, canale, resurse, oceane și mări. De asemenea, analizează consecințele unor conflicte militare și ale terorismului internațional, precum și migrațiile actuale dinspre Orientul Apropiat, Asia de S și SE și Africa de Nord spre Europa.